

UTREDNINGER

Vedlegg til budsjett & økonomiplan 2018-2021

- Behov for institusjonsplasser, hjemmetjenester og botilbud
- Skisse til vurdering av kommunens behov for og bruk av arealer
- Skisse til strategisk plan for digitalisering av kommunale tjenester
- Muligheter og begrensninger som følger av demografisk utvikling

Hemnes kommune
Skaperglede mellom smul sjø og evig snø

1.0 Innledning ved Rådmann Amund Eriksen

1.1 Hemnes som egen kommune i 2030?

Som det vil gå fram av de ulike dokumentene står Hemnes kommune overfor svært store utfordringer de neste årene. Inntektsbildet og demografisk utvikling er helt sentrale problemstillinger.

Rådmannen har valgt å stille spørsmålet: «**Hemnes kommune – egen kommune i 2030?**»

Svaret på det avhenger av hvilke valg kommunen – kommunestyret - vil ta i den nærmeste fremtid. På grunn av den demografiske utviklingen må det foretas endringer i tjenestetilbudet. Det er ikke tilstrekkelig med å endre fordelingen mellom tjenestene, det må også foretas endringer i struktur. Inntektene er inne i en radikal endring, det vil si en forholdsvis kraftig reduksjon. Kommunens kraftinntekter forvitrer. Sentrale myndigheter vil ha en inntektsutjevning mellom kommunene, der bla. kraftkommunene må bidra forholdsvis mye. Dette må medføre endringer.

Forslaget til budsjett og økonomiplan legges frem med bakgrunn i dette. Kommunen har i realiteten to valg; foreta en endring i drift, der strukturendring er sentralt, eller å benytte fondene til å dekke driften i en avgrenset periode. Dersom svaret blir ja på det siste vil utfordringen om å bestå som egen kommune i årene fremover bli særdeles krevende.

2.0 Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning ved Rådmann Amund Eriksen	0
1.1 Hemnes som egen kommune i 2030?	0
2.0 Innholdsfortegnelse.....	1
3.0 Muligheter, begrensinger og utfordringer for Hemnes kommune	3
3.1 Generelle utfordringer:	3
3.2 Muligheter	6
4.0 Behov for institusjonsplasser, hjemmetjenester og botilbud	9
4.1 Bakgrunn	9
4.2 Målsetting.....	9
4.3 Demografisk utvikling.....	9
4.4 Status i 2017	10
4.5 Endring fra 2014 fram til nå.....	11
4.6 Fakta	11
4.7 Hjemmetjenestene	12
4.8 Behov fremover	13
4.9 Muligheter og begrensninger.....	13
4.10 Eksempel på drift i annen struktur - ett stort omsorgssenter.....	14
4.11 SWOT – Skal det satses på utbygging av institusjon eller hjemmetjenester?	15
4.12 Tiltak for framtiden, 2018-2040	16
4.13 Konkrete tiltak og mål som bør utredes:.....	16
4.14 Hvordan kan vi nå disse målene?	17
4.15 Konklusjon	18
5.0 Skisse til vurdering av kommunens behov for og bruk av arealer	20
5.1 Gjennomgang av arealer	20

5.2 Skoler	21
5.3 Barnehager	22
5.4 Institusjoner	23
5.5 Administrasjonsbygg	23
5.6 Egne boliger	24
5.7 Helse -og sosialbygg	24
5.8 Idrettsbygg.....	24
5.9 Kulturbygg	25
5.10 Industri/Utleiebygg/kai	25
6.0 Skisse til strategisk plan for digitalisering av kommunale tjenester	28
6.1 Mandat	28
6.2 Digitaliseringsstrategi for Hemnes kommune.....	30
6.2.1 Brukeren i sentrum.....	31
6.2.2 IKT er en vesentlig innsatsfaktor for innovasjon og produktivitet	31
6.2.3 Styrket digital kompetanse og deltakelse	32
6.2.4 Effektiv digitalisering av offentlig sektor	32
6.2.5 Godt personvern og god informasjonssikkerhet.....	33

3.0 Muligheter, begrensinger og utfordringer for Hemnes kommune

- 1) *Arbeidskraft og rekruttering*
- 2) *Befolkningsutvikling*
- 3) *Miljø- og klimaendringer*
- 4) *Utvikling gjennom digitalisering/automatisering – kontinuerlig forbedring*
- 5) *Hemnes kommune – Helgelands midtpunkt*

Kommunestyret har bedt om at denne problemstillingen blir utredet. Dette vil bli behandlet både i dette innledningskapittelet og i kapitlene:

- o Behov for institusjonsplasser, hjemmetjenester og botilbud
- o Skisse til vurdering av kommunens behov for og bruk av arealer
- o Skisse til strategisk plan for digitalisering av kommunale tjenester.

3.1 Generelle utfordringer:

1) **Arbeidskraft og rekruttering¹.**

Temaet innebærer en stor utfordring i forhold til å opprettholde bosetningen og å kunne tilby innbyggerne en tilfredsstillende tjenestekvalitet.

Bare for å opprettholde dagens nivå på de kommunale tjenestene i Norge, og uten å ta høyde for nye måter å løse utfordringene på, vil det være behov for ca. 45.000 flere årsverk i 2026 enn det er i dag.

Stikkord:

- o Befolkningsvekst i sentrale områder.
- o Stagnasjon og nedgang i utkantkommuner.
- o Vesentlig endring i befolkningens alderssammensetning (kraftig vekst i de eldste aldersgruppene). Ifølge SSB vil andelen av befolkningen over 70 år øke fra 11 % i dag til 19 % i 2060.
- o Andelen yrkesaktive vil bli en stor utfordring.
- o Høy yrkesaktivitet i Norge (arbeidsstyrken 70.8 % av befolkningen 15-74 år).

Rekrutteringsutfordringer allerede i dag:

Rekruttering av sykepleiere rapporteres å være mest utfordrende.

Ingeniører er også en gruppe det lenge har vært utfordringer med å rekruttere.

Kommunesektoren (kommuner og fylkeskommuner):

- o Medarbeiderne i kommunesektoren utgjør en femtedel av alle sysselsatte i dag (i underkant av 460.000 ansatte, ca. 320.000 årsverk). I kommunene jobber over halvparten av de ansatte deltid.

¹ Kilde: KS. Arbeidskraft og rekruttering 28.9.16

- o 77 % av ansatte i kommuner er kvinner.

Nasjonale rekrutteringsutfordringer mot 2026

- o Helse og omsorg 38 % av antall årsverk i dag. Vil øke til nærmere 42 %.
- o Undervisningssektoren vil reduseres fra ca. 35 % til ca. 32 %
- o De øvrige områder forventes å utgjøre mellom 0,1- 0.5 prosentpoeng mindre enn i dag.

2) **Befolkningsutvikling i Hemnes kommune** basert på SSB middelalternativ innebærer en forskyvning i utgiftsbehov for ulike sektorer mot år 2027. Ref. KS.

	Endring											Sum endr
	Basis 1.1.2017	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	
0-1 år	99	-4	1	1	0	0	-1	-1	0	-1	-1	-6
2-5 år	168	9	1	6	4	-4	1	2	0	0	0	19
6-15 år	521	-9	-20	-9	-5	-4	1	-14	0	-9	1	-68
16-18 år	190	-19	4	-7	-1	-7	-4	10	-7	9	-9	-31
19-20 år	110	15	0	-9	-11	6	0	-12	5	-2	3	-5
21-22 år	126	-14	-1	12	1	-7	-10	5	0	-10	4	-20
23-29 år	369	13	-8	-5	-8	2	-3	-1	-10	4	-5	-21
30-34 år	214	8	13	-6	12	12	9	-4	6	-2	-9	39
35-49 år	789	-30	-20	-7	-15	-16	-17	17	-1	9	11	-69
50-66 år	1 001	0	-17	10	-5	7	1	-11	-4	-4	-28	-51
67-79 år	642	13	9	4	17	1	-12	-2	-13	-14	-1	2
80-80 år	232	-3	11	-2	-4	2	26	3	15	18	23	89
90 år og eldre	63	4	-2	-3	2	1	-4	3	1	-2	0	0
Sum	4 524	-17	-29	-15	-13	-7	-13	-5	-8	-4	-11	-122

Tabellen viser endring i befolkning basert på SSB middelalternativ.

1832 HEMNES

Anslag endring i kommunens utgiftsbehov (i 1000 kroner) per tjenesteområde som følge av befolkningsendringer (endring fra 1.1.2017)

Endring utgiftsbehov per 1.1	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	SUM HEMNES
2018	1 198	-1 179	1 399	-155	2	-112	1 153
2019	1 330	-2 619	226	-178	20	-184	-1 405
2020	-1 285	-1 179	1 112	-59	-46	-36	-1 493
2021	557	-655	709	-118	30	-53	470
2022	672	-524	-709	1	-19	-119	-698
2023	2 353	131	128	-109	23	-43	2 484
2024	1 421	-1 833	305	24	-2	-130	-215
2025	2 201	0	0	-18	10	-8	2 185
2026	1 760	-1 179	-49	18	-6	-121	424
2027	3 636	131	-49	-164	108	-8	3 653
Sum	13 843	-8 906	3 074	-758	120	-812	6 560

Eiendomsskatt	E-skatt kraftverk	E-skatt verker & bruk	SUM
2018	-8 800		-8 800
2019	-9 560	-700	-10 260
2020	-10 127	-1 400	-11 527
2021	-10 587	-2 100	-12 687

Del 1 av tabellen viser endringen av utgiftsbehov basert på befolkningsutviklingen.

Enhet barnehage er i en spesiell situasjon med en økning i utgiftsbehov på i underkant av 3.1 mill. kr. mens barnetallet i perioden kun øker med 13 barn. Årsaken til dette er endringer i barnehageloven fra august 2018, som tilsier en økning i pedagognormen, samt en nasjonal bemanningsnorm. Tidlig innsats er et begrep som blir vektlagt av Kunnskapsdepartementet i perioden mot 2020. Det foreligger bl.a. en opptrappingsplan mot videre utbygging av barnehagetilbudet i Norge fram mot 2020

Våre to største sektorer (omsorg og skole) har størst betydning for kommunens samlede økonomiske situasjon. Tabellen viser blant annet at pleie- og omsorg har et økt utgiftsbehov i perioden på i underkant av 14 mill. kr., mens skole får et redusert utgiftsbehov på i underkant av 9. mill. kr. når man legger kun befolkningsendring til grunn.

«Kraftinntekter» har tidligere utgjort ca. 20 % av kommunens inntekter. Dette har medført at Hemnes kommune har vært i stand til å dekke opp ubalanse mellom enhetenes utgiftsbehov ved bruk av disse inntektene, og dermed gitt Hemnes kommune muligheter til å ta strukturelle valg basert på andre faktorer enn innbyggertall. Disse inntektene vil reduseres kraftig i økonomiplanperioden. Det politiske flertallet på Stortinget synes å støtte en slik utvikling. Dermed vil kommunens inntekter over tid reduseres vesentlig. Inkludert prognoser for salg av konsesjonskraft vil «kraftinntektene» reduseres med ca. 25 mill. kr. i perioden 2017-2021. Se kap. 4 i økonomiplandokumentet.

Dette er dramatiske endringer for en kommune som Hemnes – som dermed krever omstilling!

3) Miljø og klimaendringer.

Denne problemstillingen er relevant i denne sammenheng da miljø og klima både vil ha betydning for hvor i kommunen det vil være mulig å legge til rette for befolkningsøkning i framtiden og økte kostnader både for å opprettholde og øke befolkningen.

St. meld nr. 33 (2012-2013) sier «Over det siste århundret har det blitt varmere og nedbørsmengdene over Norge har økt om lag 20 prosent. Det er ventet at temperatur og nedbør i Norge vil fortsette å øke framover. Det er beregnet at årsmiddeltemperaturen vil stige med mellom 2,3 og 4,6 grader i Norge mot slutten av dette århundret sammenlignet med perioden 1961–1990. Beregningene viser at nedbøren kan øke med mellom 5 og 30 prosent, og framskrivningene tilsier at det blir mer intens nedbør som igjen kan øke faren for enkelte typer flom og skred. Hvor store konsekvenser klimaendringene vil få for natur og samfunn vil være et resultat av hvor mye klimaet endrer seg og samfunnets evne, mulighet og vilje til å ta hensyn og aktivt tilpasse seg disse endringene».

Hemnes kommune har allerede opplevd problematikk med jordskred. Disse utfordringene forventes å øke i årene som kommer. Knut Stalsberg fra Norges Geologiske Undersøkelse sier «Klimaendringer og ekstremnedbør har gjort geologene bekymret. Flere grupper med forskere fra ulike institusjoner vurderer nå hvilke virkninger klimaendringene har på faren for ulike typer skred.. Vi forventer mer nedbør, og det vil oftere komme kortere og mer kraftig regn. De korte og intense regnskyllene er mest problematiske fordi de øker faren for jordskred, og vi forventer at hele landet vil oppleve flere enkelt døgn med slik kraftig nedbør. Resultatet er hyppigere forekomster av jordskred»

Dette vil blant annet stille kommunene overfor økte utfordringer i forhold til arealplanlegging og dimensjonering/oppgradering av tekniske anlegg og avløp. Dette kan også reise en debatt om konsentrert kontra desentralisert tilrettelegging av arealer til boligbygging. Som et første skritt, i økonomiplandokumentet, foreslås det igangsatt et tidsbegrenset prosjekt som innebærer tilsetting av en prosjektstilling som arealplanlegger.

3.2 Muligheter

4) Kontinuerlig forbedring og digitalisering/automatisering.

Utfordringene knyttet til endring i befolkningens alderssammensetning, reduserte inntekter og økte kostnader, gjør at Hemnes kommune må effektivisere sin drift samtidig som tilfredsstillende kvalitet på tjenestene må opprettholdes. I denne sammenheng er kontinuerlig forbedring og digitalisering og automatisering viktige verktøy.

I tillegg stiller samfunnet store krav til offentlig virksomhet når det gjelder digitalisering og «digitalt førstevalg» gjennom samfunnsutviklingen, stortingsmelding «Digital Agenda» og utviklingen i bruk av digitale medier og teknologiske verktøy.

Den teknologiske utviklingen de siste årene og den norske befolknings raske adopsjon av teknologi, har gitt oss store muligheter. Mange vil si at befolkningen går foran kommunen, og denne muligheten bør vi benytte. Befolkningen ikke bare aksepterer dette, men *forventer* faktisk å få utført sine tjenester via moderne teknologi. Det er viktig at vi i kommunene benytter denne muligheten og at vi som organisasjon evner å snu oss raskt og tar styring i utviklingen av egne tjenester.

Kontinuerlig forbedringskultur er en kultur med høy grad av positiv irritasjon.

Dvs. en kultur hvor ansatte

- ⇒ *jobber sammen på tvers av hierarkier og sektorer*
- ⇒ *for å strømlinjeforme organisasjonen og arbeidsprosessene*
- ⇒ *for å bedre arbeidsplassen og livskvaliteten for hver enkelt ansatt,*
- ⇒ *slik at de får bedre tid til å gjøre en bedre jobb, får bedre tid til brukerne, og til syvende og sist også til å bidra til bedre resultater for organisasjonen – altså bedre tjenester til brukerne!*

Å være endringsdyktig / jobbe smartere betyr

- ⇒ å se muligheter
- ⇒ å tenke nytt
- ⇒ å involvere alle
- ⇒ å benytte samtidens (og framtidens) metoder og teknologi
 - LEAN
 - Digitalisering / teknologi / automatisering
 - Tverrfaglighet

Dette krever at vi tenker kontinuerlig forbedring (og digitalisering) i ALT vi gjør, og at vi benytter muligheten til å ta skrittet nå. Teknologien gir oss mulighet å utvikle framtidsrettede tjenester til det beste for brukerne både som tjenestemottakere og skattebetalere - innenfor et budsjett i balanse, om vi handler riktig.

Mål for økonomiske effekter av strategien kontinuerlig forbedring og digitalisering/automatisering blir innarbeidet i økonomiplanen.

Målene for enheter utenom skole og barnehage er en opptrapping opp til **5 %** effektivisering siste år i økonomiplanperioden og **10 %** innen 2027.

For skole er målet en opptrapping opp til **1 %** innen siste år i økonomiplanperioden og **2 %** innen 2027.

I Enhet barnehage er driftsnivået i særlig høy grad knyttet til lovbestemte bemanningsnormer slik at det ikke settes effektiviseringsmål gjennom digitalisering for dem. Digitaliseringstiltak vil imidlertid føre til at enheten indirekte vil bidra til at andre enheter vil oppnå sine mål.

5) Hemnes kommune – Helgelands midtpunkt

Ingen andre kommuner har en mer sentral beliggenhet på Helgeland, enn Hemnes kommune. Midt mellom tre av de fire byene, ligger kommunen vår som et midtpunkt – eller som et nav for Helgelandsregionen.

Viktig infrastruktur

Da Korgfjelltunellen ble åpnet i 2005 var dette starten på en rekke infrastruktureltiltak som hver for seg, og samlet, styrket Hemnes sin sentrale plassering. Det neste store tiltaket var åpningen av Toventunellen i 2014. Nå pågår det en omfattende oppgradering av E6 som vil bidra til å styrke Helgeland som en region (ferdigstillelse i 2021/22). Det er fattet positivt vedtak om å bygge stor flyplass på Hauan i Rana. Alt dette er med på styrke Hemnes posisjon som det naturlige midtpunktet i regionen.

Det arbeides nå med å utrede fremtidig sykehusstruktur på Helgeland. Hemnes kommune er ett av flere lokaliseringalternativ. Dette, ikke minst, på grunn av sin geografiske plassering. Som eksempel kan nevnes at med utgangspunkt i Bjerka så kan 54.000 innbyggere nås innenfor en time, fra Mo i er tallet 33.000, og fra Mosjøen 27.000 innbyggere. I tillegg til å fortsatt være et plasseringsalternativ, kan vi se for oss å bruke mulighetene en så stor arbeidsplass vil gi, også dersom sykehuset skulle bli plassert i en av de nærliggende kommunene. Hemnes kommune ligger nært det meste på Helgeland. Idet avgjørelsen faller, bør Hemnes ha en plan for hvordan å utnytte lokaliseringen både som vertskommune og pendlerkommune.

Utnytte fortrinnene

For Hemnes kommune vil den store utfordringen fremover være å kunne utnytte de fortrinnene og mulighetene den sentrale plasseringen har. Dette er noe som ikke vil komme av seg selv. Det vil kreve både tid, kreativitet, mot og ressurser – og dermed vilje til å prioritere. Den største private arbeidsplassen vår – Nortura – ble etablert i Hemnes – mye på grunn av at tunellen gjennom Korgfjellet ga nye muligheter. Men det krevde svært mye arbeid over lang tid, fra mange personer, før lokaliseringsvedtaket gikk i kommunens favør. Det er svært lite som kommer av seg selv.

To hovedmuligheter

Hemnes kommune har muligheter for vekst ut fra to ulike «akser»: for det første som attraktiv bokommune, og for det andre som en attraktiv næringskommune.

Bokommune

Hemnes kommune har siden industrietableringene i Rana og Vefsn vært en stor «pendlerkommune». For planlegging fremover må kommunen aktivt legge til rette for at den fortsatt skal være attraktiv for pendlere. Ved å bosette seg på Finneidfjord, Bjerka eller Korgen vil det være mulig for utpendling til Mo, Sandnessjøen eller Mosjøen. Det bør avsettes ressurser for å utarbeide tiltak for satsning på dette området. Gode og robuste tilbud på barnehage, skole og kultur må ligge som en bærebjelke når dette skal markedsføres. For å kunne bli attraktiv for en ung målgruppe i etableringsfasen, som

«vil heim til Helgeland», må kommunen sette klare mål for utvikling av kommune- og administrasjonssenteret Korgen. Det må bli mer attraktivt å komme til kommunen, og bli værende her. Gode sentrumsfunksjoner/tilbud er en forutsetning – alt kan ikke fordeles mellom fem bygder.

Næringskommune

Hemnes – med sin sentrale plassering – vil kunne høste fordeler av dette ved fremtidig næringsvekst på Helgeland. Et forbedret transportnett, og en forventet positiv utvikling som følge av ny flyplass, har et potensiale som Hemnes bør kunne høste av. Forutsetningen er imidlertid at kommunen er aktiv og smart i sin tilnærming. Det bør brukes ressurser for å få kartlagt mulighetene/potensiale, og deretter hvordan kommunen best kan posisjonere seg for aktuelle etablerere i regionen Helgeland. «Toget» er på tur ut av stasjonen, skal kommunen klare å høste noe av det potensialet som vi har, så må det satses nå. Vi må sikre oss en god plass på dette toget. Tilbud om næringsareal er bare en del av en større pakke/strategi. Kjøp av ekstern hjelp for scenario-/mulighetsplanlegging i noe grad bør vurderes. Her vil det handle om å gjøre de «smarte grepene», og at vi får uttelling på det som er våre fortrinn/styrker.

Smarte grep; å se og bli sett

Hemnes kommune har sine fortrinn, og dermed sine muligheter. Dette må utnyttes. Skal vi klare det, så handler det mye om å gjøre det på litt andre måter enn alle andre. Det er dette som er de «smarte grepene». Gjør vi som alle andre gjør, så er vi like «grå» og like usynlig som alle de andre. Da er det ingen som «ser» oss – og da blir det mindre tilflytting og bare tilfeldige næringsetableringer. Dette er oppskriften på å ikke lykkes. Ved å knytte til seg ressurser utenfra i dette viktige arbeidet, vil det i prosess, sammen med egne krefter, kunne åpne for nye tilnærminger/nye løsninger, og dermed øke muligheten for ta ut en realgevinst som kan kalles «vekst og utvikling» i Hemnes kommune – 5000 innbyggere i 2025!

Økonomiske rammer:

I dag er driftsbudsjettet i Hemnes kommune «låst» til lovpålagte aktiviteter der det ikke er rom for de skisserte tiltakene som kan bidra til utvikling av kommunen. Strukturkostnader er vesentlig i denne sammenheng. Hemnes kommune har de siste år opparbeidet en «buffer» i form av disposisjonsfond som bør benyttes til utvikling og sikring av at Hemnes fortsatt skal beså som egen kommune. Uten nødvendige politiske grep for å redusere driftsnivået vil imidlertid disposisjonsfondet måtte benyttes til å opprettholde dagens driftsnivå og «tømmes» om få år.

Hemnes som egen kommune i 2030?

Skal Hemnes kommune fortsatt være en egen kommune i 2030 og i 2040, så må det iverksettes nødvendige tiltak allerede tidlig i denne økonomiplanperioden, som sikrer utvikling og vekst fremover. I dette ligger det vedtak om helt nødvendige strukturtiltak. Signalene som kommer fra sentralt hold, senest gjennom forslag til statsbudsjett for 2018, er helt entydige. Kommunestrukturprosessen forsetter, der fortsatt reduksjon av antall kommuner er målet. Dette skjer på ulike måter. Det stilles nye krav til kommunene, og samtidig endres kriteriene for kommuneøkonomien. Reduksjonen av kraftinntekter i perioden er et tydelig bilde på hva som vil skje fremover. Dersom Hemnes kommune skal kunne klare å stå imot denne utviklingen, er det helt fundamentalt at kommunen klarer å iverksette nødvendige tiltak – i tide. Det vil si at kommunes buffer – fondene – må benyttes til å tilpasse seg til de nye økonomiske rammene gjennom strukturelle tiltak.

4.0 Behov for institusjonsplasser, hjemmetjenester og botilbud

I denne saken belyses kun tilbudet til eldre, samt innbyggere som av forskjellige grunner har behov for omsorgstjenester. Det er i denne saken ikke vurdert behovet til utviklingshemmede.

4.1 Bakgrunn

I K-sak 32/17 vedtok kommunestyret følgende utredning til Budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021:

Behov for institusjonsplasser, hjemmetjenester og botilbud

Kjernen i alle utredninger og tiltak skal være:

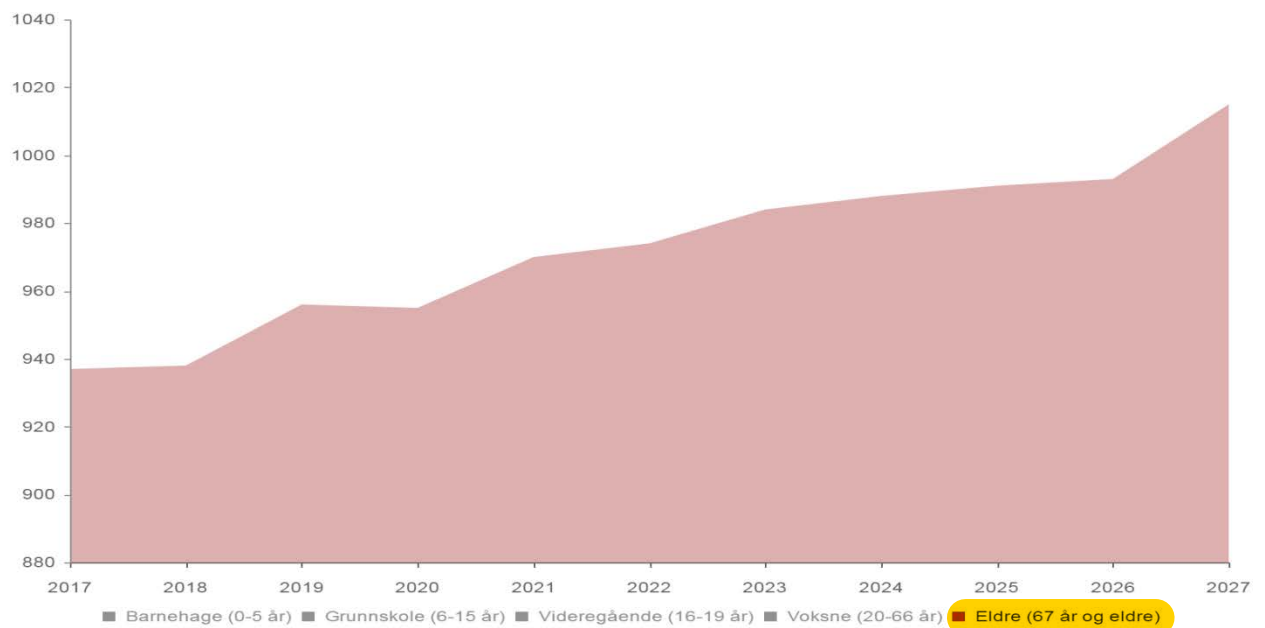
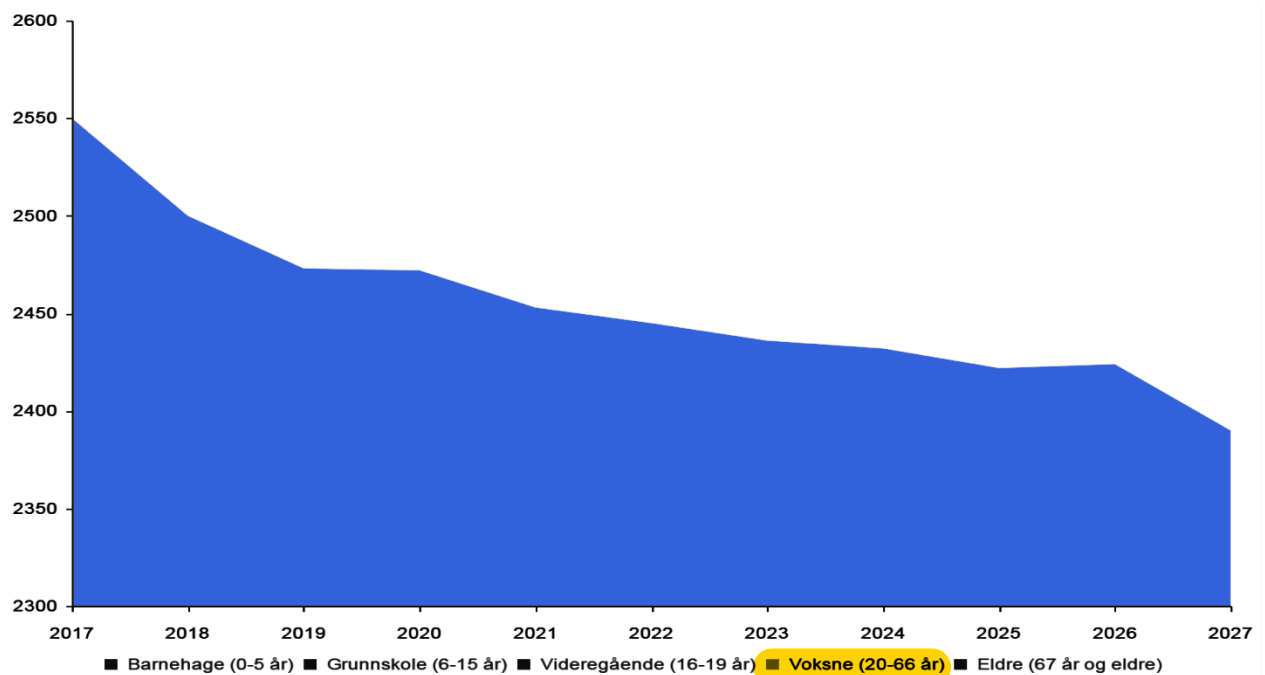
- ✓ Muligheter og begrensninger som følge av demografisk utvikling
- ✓ Kommunen skal prioritere tiltak innen omsorg som er fleksible og gir muligheten for å bo så lenge som mulig i eget hjem, samarbeid med frivillig sektor blir viktig fremover.
- ✓ Kommunen skal satse på moderne teknologi i omsorgssektoren. Teknologi som fører til reduserte driftsutgifter vil bli prioritert.
- ✓ Kommunen langsiktige planlegging skal ha en bærekraftig økonomisk utvikling som sikrer gode tjenester uavhengig av normale svingninger i rammeforutsetninger

4.2 Målsetting

Målet med utredningen er å gi kommunestyret best mulig grunnlag for å gjøre kloke valg for fremtidens brukere av kommunens omsorgstjenester. Utviklingen av tjenestene skal sees i lys av den demografiske utviklingen, den skal være bærekraftig økonomisk; gode nok tjenester innenfor tilgjengelige ressurser. Valgene skal ta høyde for de svingninger som naturlig er i samfunnet og i kommunen. I de videre utredninger og prosesser, skal brukermedvirkning ivaretas.

4.3 Demografisk utvikling

Den demografiske utviklingen i kommunen er som i de fleste av landets kommuner; flere og flere innbyggere over 80 år, og færre i arbeidsfør alder. Denne utviklingen er ikke forbigående, den vedvarer i hvert fall fram til i 2040, men trolig enda lengre. De kommende 2-3 årene svinger dette noe, men så starter økningen andelen eldre og fortsetter slik i 20 år. På samme måte blir vi færre og færre i arbeidsfør alder i samme periode.

Hvordan kan Hemnes kommune løse samfunnsoppdraget det er å legge til rette for en trygg og god alderdom for innbyggerne, med gode nok helse- og omsorgstjenester innenfor til enhver tid tilgjengelige ressurser?

4.4 Status i 2017

Hemnes kommune har 2 omsorgssenter, Korgen og Hemnesberget. Kommunen har 50 sykehjemsplasser:

- 22 langtidsplasser for somatiske pasienter
- 4 korttidsplasser
- 24 langtidsplasser for demente, herav 8 i spesialenhet for demente med spesielle behov og/eller utagerende adferd

Sykehjemsplassene er fordelt slik: 10+8+8+8+8+8. Hver avdeling har egen bemanning, fellesarealer, mv.

Sentrene har 40 boliger med heldøgns bemanning. Disse er fordelt slik: 16+8+8+8.

Bemanningsmessig er disse organisert i 2 avdelinger, 16 og 24 boliger. Beboerne her er leietakere og betaler husleie til TEK. De har ellers hjemmetjenester og kjøper sine tjenester etter behov.

Hjemmesykepleien har det sykepleiefaglige ansvaret for disse beboerne som for andre hjemmeboende.

I forhold til dagens demografi, er kommunen godt rustet med heldøgns plasser, totalt 90 for denne målgruppen. Dette til tross for at kommunen har redusert med 10 sykehjemsplasser siste 10-12 årene. Det har samtidig vært bygget mange nye boliger med heldøgns bemanning, som langt på vei erstatter de nedlagte sykehjemsplassene, og som er et attraktivt tilbud til målgruppen.

4.5 Endring fra 2014 fram til nå

Det har siden 2014 vært jobbet med å ta i bruk omsorgstrappen bedre, legge listen for heldøgns boliger og sykehjemsplass høyere og gi mer tjenester i hjemmet. Her har Tildelingskontoret og arbeidet med tjenestebeskrivelser vært avgjørende. Nå i 2017 ser vi en effekt av dette. Pasientene er mer hjelpetrengende og sykere når de kommer inn i et heldøgns tilbud. Pasientene i sykehjem er i sykehjemmet mye kortere periode enn tidligere. De som bor i bemannede boliger i dag, kan sammenlignes med de som bodde i sykehjem for 10 år siden, her ser vi en betydelig endring. Behandlingen i spesialisthelsetjenesten er utviklet og forbedret. Tidligere utskrivelse fra sykehus påvirker til kommunens tilbud, med økte krav og endrede oppgaver.

4.6 Fakta

Sykehjemspasientene i Hemnes er i aldersgruppen 53-97 år. Et sykehjemsopphold kan vare en liten uke, men den pasienten som har vært lengst i sykehjem i Hemnes pr i dag, har vært der i vel 26 år. Det skyldes nok at Hemnes ikke har hatt alternative tilbud til trafikkskadde, til pasienter med alvorlige nevrologiske sykdommer og andre med kompliserte funksjonsnedsettelse.

Vi ser at langtidsopphold stadig blir kortere. Pasientene er kommet lenger i sin sykdomsutvikling og/eller funksjonsnedsettelse når de kommer på sykehjem. Etter hvert ser vi at det er pasientene med demenssykdommer som blir lengst på en sykehjemsplass. Vi ser også at disse er stadig yngre og har mer krevende adferd pga sin demenssykdom.

Pasientene er generelt sykere, har mer kompliserte sykdomsbilder og trenger mer avansert behandling, mer legetilsyn og mer annen kompetanse. Utskrivningsklare pasienter fra sykehus er en krevende gruppe rent faglig og økonomisk. Disse legger beslag på korttidsplassene i stor grad, dette går på bekostning av spesielt avlastningstilbudet for hjemmeboende.

Pr. 18.10 er følgende registrert:

- Belegget på sykehjemmene er til nå i år bare 100,3 %. det er det lavest som har vært på flere år. Det skyldes en slakk på etterspørselen i 3-4 måneder, som nå ser ut til å snu.
- 78 pasienter har vært på korttidsopphold. Av disse har 43 reist hjem, og 3 til bemannet bolig. Bare 9 er overført til langtidsopphold i sykehjem. Resten er utskrevet til rehabiliteringsopphold, sykehus, m.v. eller døde.
- Koordineringer (innleggelser og utskrivinger til/fra sykehus, der det forventes behov for kommunale omsorgstjenester) har vært 146. Av disse har 75 pasienter reist hjem og 43 til korttidsopphold. I 8 tilfeller førte utskrivingen fra sykehuset til reinnleggelse.
- Kommunen har til nå betalt døgnmulkt for 13 pasienter, til sammen 34 døgn à kr. 4622.

Større turnover på pasienter medfører også mindre vederlagsinntekter, økte driftsutgifter til medikamenter og spesielt utstyr, mer ressurser til inn-/utskriving, oppfølging og tilrettelegging. Det er allikevel et mål at korttidspasientene ikke skal oppholde seg i sykehjem lenger enn nødvendig. For langt korttidsopphold kan føre til institusjonalisering og redusert mestringsopplevelse. Vi ser at flere og flere utskrivningsklare pasienter reiser rett hjem etter sykehusoppholdet, uten å være innom korttidsavdelingen.

4.7 Hjemmetjenestene

Hemnes kommune har godt kvalifisert personell i hjemmetjenesten. Hjemmetjenesten har ikke vært fokusområde de siste årene. Hjemmesykepleie og praktisk bistand har faktisk vært noe redusert på bemanningssiden de siste årene, i hovedsak skyldes dette overgang til andre løsninger som multidose. Også innføring av hverdagsrehabilitering er forventet å kunne føre til en reduksjon i bemanningen. Denne reduksjon ble tatt ut i forkant av effekten. Det har de siste 3-4 årene vært jobbet bevisst med å redusere tilsyn, fjerne oppgaver som egentlig tilhører andre (legekontor, private, ..), og sortere på hva som er kommunens ansvar og hva som er den enkelte innbyggers ansvar. Vi har sett til andre kommuner og jobbet med tjenestebeskrivelser og informasjon.

Hensikten har vært å bruke ressursene riktig, og til de som trenger det mest. Det vises nå en effekt av dette. Vi ser at hjemmesykepleien har færre pasienter men flere pasienter som får mer omfattende bistand. Det er større «gjennomtrekk» på pasientene gjennom hele året. Vi ser også at de bor hjemme lenger, og er mer pleietrengende når de kommer på neste steg i omsorgstrappa, som da kan være omsorgsbolig med heldøgns tilbud, eller institusjon.

Det er i helt ny tid tatt i bruk nettbrett i hjemmesykepleien, for å ha god tilgang på informasjon om pasienten, fortløpende dokumentasjon og dialog med lege sykehus fra pasientens hjem. Tjenesten er hovedtema i BitStream-prosjektet, der det arbeides med å finne bedre løsninger, og best mulig arbeidsmetoder for både pasienten og tjenesteutøveren. Teknologi og digitalisering er sentralt.

Innbyggerne i Hemnes i dag har bedre boliger en for et par tiår tilbake. Vi er vant til å kjøpe tjenester på en annen måte enn tidligere, og vi er mer vant til å ta i bruk teknologi. Folk vil i større grad bo hjemme lengst mulig, og være herre i eget liv.

4.8 Behov fremover

Antallet heldøgns plasser kommunen har disponibelt i dag, kan være tilstrekkelig i flere år framover i all hovedsak, men med små endringer, hvis vi:

- Disponerer sykehjemsplasser og boliger til de mest trengende
- Tilpasser tilbudet til behovet i befolkningen
- Utvikler tilbudet i boliger med bemanning
- Utvikler hjemmetjenestene generelt
- Arbeider forebyggende
- Arbeider med habilitering og rehabilitering
- Tenker nytt og innovativt med å ta i bruk teknologi og digitale løsninger

Vi ser at dagens tilbud med fordel kan omgjøres til:

- Plasser for pasienter med demenslidelser
- Korttidsplasser (utskrivningsklare pasienter i sykehus, rehabilitering, terminalpleie, avlastning, medisinsk behandling, m.v.)

Her kan det gjøres mindre grep for de første årene, for så å gjøre større tiltak fram mot 2040. Den gruppen hjemmeboende som er vanskeligst å legge til rette for i eget hjem, er demente, spesielt demente uten pårørende. Selv med 24 langtidsplasser for demente, ser vi at det er denne typen plasser vi trenger mer av. Kan dette behovet imøtesees på annen måte enn å utvide institusjonsomsorgen?

Den andre tjenesten med økende etterspørsel, er korttidsplasser. Det gjelder både rehabilitering, behandling, avlastning og terminalpleie. Det kan av mange grunner være fornuftig å utvide dette tilbudet. Gode muligheter for korttidsopphold, dagplasser og avlastning, styrker muligheten for flere til å bo lenger hjemme. Pårørende får fri innimellom, kan planlegge ferieturer eller bare samle krefter hjemme mens den de har omsorg for er på avlastning. Muligheten for rehabiliterings- og/eller behandlingsopphold er og en styrke for hjemmeboende.

4.9 Muligheter og begrensninger

Omsorgssentrene har mange gode løsninger for pasientene, med mindre enheter og rom for både alenetid og fellesskap. Trivelige leiligheter og fellesarealer, hyggelige uteareal og utsikt som er hjemlig og kjent for de fleste. Begge sentrene har eget produksjonskjøkken som sender deilige dufter ut i avdelingene, og som er veldig flinke på spesielle dietter, og sunn og god kost.

Samtidig har modellen i seg en del begrensninger, knyttet til areal og bygningsmessig utforming. Organiseringen i «åttre» uten mulighet for å åpne opp til en større avdeling, er svært ressurskrevende. På Hemnesberget er det store begrensninger i tilgjengelig areal for både pasienter og ansatte, i Korgen er dette bedre.

Vi mener at det betydelige antallet heldøgns plasser, i kombinasjon med utvikling av og satsing på hjemmetjenester og moderne teknologi, gir kommunen gode muligheter til å klare å møte de demografiske utfordringene i årene som kommer.

4.10 Eksempel på drift i annen struktur - ett stort omsorgssenter

Dagens modell med sykehjem og omsorgsboliger organisert i «åttre», fordelt på flere plan og i adskilte fløyer, setter klare begrensninger for effektiv drift. Her er noen eksempler på drift i større avdelinger, som gir muligheter for annen struktur på tjenestene og flere stordriftsfordeler. *Dette er en grov stipulering, som ikke tar høyde for noen spesielle hensyn, mer en lek med tall.* Det er heller ikke tatt med hensynet til den siste store forsterkingen av spesialenheten for demente på Snytuva.

Utgangspunktet her er 2016-tall. Det er kun med årsverk fra direkte pasientrettede tjenester i sykehjem og bofellesskap med bemanning på omsorgssentrene, ingen fellestjenester, ledelse, administrasjon eller stab.

Dagens modell, med 2 senter der alle boenhetene er organisert i åttre (i hovedsak):

100 å.v

Ett omsorgssenter, der alle 50 sykehjemsplassene er i avdelinger på 16+16+18, i samme etasje:

88 å.v

Her er en differanse på 12 årsverk, ca. 8 mill.

I tillegg ville det medføre større fagmiljø, være mindre sårbart, og kan føre til bedre tjenester. Det vil trolig også være lettere å rekruttere til et slikt fagmiljø. Det vil være mer flerbruk, større utnyttelse av spesielt utstyr, og færre avdelingskjøkken, vaskerom og andre spesialrom. Det ville også være bare ett hovedkjøkken, med alt det bringer med seg av utstyr. Det ville ha medført ett bygg mindre og mindre areal med tanke på vedlikehold m.v.

Det kan altså tenkes at det kan være snakk om 10 mill. i årlig driftsbesparelse med ett omsorgssenter.

4.11 SWOT – Skal det satses på utbygging av institusjon eller hjemmetjenester?

	Institusjon	hjemmetjenester
Fordeler	Alt i en «pakke», krever ikke koordinering	Lavere enhetskostnader
	Trygghet for pasienten	Innbyggerne får bo lenger hjemme
	Trygghet for pårørende	Ivaretagelse av egenverd og identitet
	Terminalfasen trygges	Herre i eget liv
	Intensiv behandling og pleie	Bredere tilbud, større fleksibilitet
	Rehabilitering	Boligene er bedre i dag
	Digitalisering	Vi er i en digital verden
	Mer teknologi	Mestringsopplevelse
		Digitalisering – ny generasjon
		Vi har mange boliger med heldøgns tjenester
		Hverdagsrehabilitering
		Aktivt liv
		Individuell behandling
Ulemper	Høye enhetskostnader	Liten tilgang på transport
	Økte arealer gir økte kostnader	Butikkene bringer ikke varer til innbyggerne
	Får ikke bo hjemme så lenge som ønskes	Krever samhandling og koordinering
	Mister kontakten med nettverk	Mindre ressurser i bemannede bofellesskapene
	Mindre individuell behandling	Begrenset dagtilbud
	Skal flere ansatte til	Færre frivillige
	Færre i arbeidsaktiv alder	Lite nettverk, ingen pårørende
	Fare for institusjonalisering	Få korttidsplasser
	Fare for passivisering	Få avlastningsplasser
	Høye kostnader	

Dette er resultatet av en SWOT-analyse der flere har spilt inn.

4.12 Tiltak for framtiden, 2018-2040

Vi mener at det er mulig å tilpasse tilbudet innenfor de begrensningene omsorgssentrene har. Dette kan gjøres gradvis i takt med den demografiske utviklingen. Stortingsmelding 29, Morgendagens omsorg, oppfordrer til å tenke annerledes, der teknologi og digitalisering er viktige stikkord. I all hovedsak vil ikke Hemnes ha behov for å utvide institusjonstilbudet mye, bare marginalt. Det er derimot viktig å tilpasse tilbudet til den mest voksende pasientgruppen. For å unngå behov for flere institusjonsplasser, må hjemmetjenesten styrkes, avlastning, rehabilitering og korttidstilbud forbedres, og vi må ta i bruk digitale løsninger og velferdsteknologi. Utgangspunktet for arbeidet her er:

- Strategisk kommuneplan
- Kommunedelplan for helse og omsorg
- Sentrale føringer som Samhandlingsreformen, stortingsmeldinger, Helse- og omsorgstjenesteloven med forskrifter
- Kommunestyrets mål, K-sak 32/17

4.13 Konkrete tiltak og mål som bør utredes:

1. Utvide fra 4 til 6 korttidsplasser, 2 dobbeltrom og 2 enkeltrom. Det vil øke det totale antallet plasser med 2. (Tiltak NBD (N) 063 økonomiplan 2018-2021)
Alternativet er å omgjøre 2 langtidsplasser til 2 korttidsplasser, og beholde dagens antall heldøgns plasser, men redusere antallet langtidsplasser.

Utvide Gammelstua sykehjemsavdeling (somatikk) fra 10 til 11 plasser. Denne plassen kan brukes til blant annet avlastning. Det er et problem at vi ikke har tilgjengelig avlastningstilbud til hjemmeboende. Det er naturlig å gjøre dette på Hemnesberget i forbindelse med renovering av denne avdelingen. Det vil også oppnås en viss stordriftsfordel å etablere en ekstra plass i en eksisterende avdeling. Denne utvidelsen vil utløse tilskudd fra Husbanken. (Tiltak NBD (N) 063 økonomiplan 2018-2021)

2022 (?): Omgjøre 4 somatiske langtidsplasser til korttidsplasser, til sammen blir det da 8-10 korttidsplasser (alt etter hvor mange enkelt- og dobbeltrom).

2. Styrke Selhornet bofellesskap (8 boliger med heldøgns bemanning, HOM) og tilrettelegge for demente og andre med kognitiv svikt, uten å omgjøre til institusjon. Dette er i 2. etg over dagens demensavdeling, og ligger godt til rette for et faglig godt samarbeid med den etablerte demensomsorgen. Her kan det legges til rette for de i denne målgruppen som ikke kan bo hjemme, men som kanskje heller ikke trenger institusjonstilbud. Flere kommuner har erfaring fra slik organisering. Dette bør utredes nærmere i 2018, og iverksettes i 2019. (Tiltak NBD (N) 011 økonomiplan 2018-2021)
3. I forbindelse med renovering og utbedring av omsorgssentrene, bør alle muligheter for forbedring av organiseringen av dagens omsorgstjenester/omsorgssenter vurderes. Kan det med enkle grep tilrettelegges for bedre drift og utnyttelse av ressursene?
4. Styrke hjemmetjenestene. Målet er at flere skal bo hjemme lenger. Dette krever utredning, og håndteres videre gjennom BitStream-prosjektet i en egen prosess.

Hovedtrekkene i denne prosessen er at helse- og omsorgstjenesten skal bidra aktivt til at den enkelte innbygger kan bo hjemme så lenge som mulig. Det bør vurderes flere tiltak, ikke bare tenke oppbemanning. Tjenesteutøvelsen skal ta utgangspunkt i den enkeltes ressurser og bidra til at brukeren opprettholder eller gjenvinner størst mulig grad av egenmestring.

5. Teknologi og digitale løsninger.

Det er ikke lenger slik at brukerne ikke ønsker teknologi og digitale løsninger. De begynner etter hvert å etterspørre dette. Hvem vil sitte hjemme å vente på et 5 minutters besøk fra hjemmetjenesten hvis det lar seg løse på annet vis? Med nye teknologiske muligheter er det et klart mål om at brukere i større grad skal mestre eget liv. Det vil forventes at brukere tar i bruk tilgjengelig teknologi for å kunne mestre daglige gjøremål. Eksempler på hjelpemidler kan være lesebrett for å erstatte papiravis, hjelpemidler knyttet til dusjing, toalettbesøk, forflytning, medikamentadministrasjon og hjelpemidler knyttet til rengjøring, som for eksempel robotstøvsuger. (Tiltak NBD (N) 007 økonomiplan 2018-2021)

Ansatte må også ta i bruk ny teknologi for å ivareta pasientsikkerheten, informasjonsflyt, dokumentasjon og for å ha tilgang på riktig informasjon til riktig tid. Ansatte må sette seg inn i hvordan ny teknologi fungerer, hva som er tilgjengelig og hvordan den kan anvendes til det beste for både de selv og brukeren.

6. Rekruttere og beholde kompetente medarbeidere.

Vi må tenke nytt for å sikre tilstrekkelig fagkompetanse og nok ansatte for framtidens tjenester. Teknologien kan hjelpe oss slik at vi trenger «færre flere», men den kan ikke løse hele behovet.

7. Kompetansebygging. Tjenesten trenger kompetanse, både fagskolepersonell og høgskolepersonell, og ikke minst spesialutdanninger innenfor rehabilitering, ernæring, kreft og lindrende behandling, demens og psykiatri.

8. Forebyggende hjemmebesøk til innbyggere over 80 år som ikke har kommunale omsorgstjenester. Her kan vi snakke om fallforebygging, brannsikkerhet, hjelpemidler m.v.

4.14 Hvordan kan vi nå disse målene?

Omsorgstjenesten er i gang med flere prosesser og tiltak som vil hjelpe oss på vei til måloppnåelse. Det vil nok ikke være løsningen alene, det vil trenge flere ressurser. Målet er å finne de riktige tiltakene slik at behovet for ressursøkning blir minst mulig.

Dette er i gang:

- BitStream, et interregionalt prosjekt der utvikling og digitalisering av offentlige tjenester er tema.
- Sjødermann-prosjektet, Hemnes er referansekommune for et OU-prosjekt som har som mål å utvikle system for kommunene
- Heltid i nord, et læringsnettverk for kommuner i regi av KS og arbeidstakerorganisasjonene Delta, Fagforbundet og Norsk sykepleierforbund, der målet er å bekjempe deltid i omsorgssektoren
- Velferdsteknologiprojektet, samarbeidsprosjekt over 2 år, med Hattfjelldal og Hemnes (driftstiltak nr. 007, økonomiplan 2018-2021)
- Interkommunalt ledernetttverk Grane-Hattfjelldal-Vefsn-Hemnes, der kvalitet og digitalisering er fokus
- Hverdagsrehabiliteringsprosjektet, dette finansieres av tilskudd inntil videre.
- Rehabiliteringsteamet er i gang, men er ganske nytt. Det jobbes nå med en plan for habilitering og rehabilitering i Hemnes. Tilskuddsfinansiert, enhet helse og velferd.
- Hukommelsesteamet begynner å få erfaring og er en viktig ressurs både for pasient, pårørende, kollegaer og leger (driftstiltak nr. 006, økonomiplan 2017-2021)
- Ressursgruppe for lindende behandling har utviklet gode rutiner og ressurser for livets siste dager, og ledes av kreftkoordinatoren som også har en selvstendig rolle mot kreftpasienter og deres pårørende, i veiledning av personell og i forhold til koordinering av tilbudet til kreftpasienter
- LSD- Livets siste dager, en metode som tas i bruk for å oppnå en verdig og smertefri avslutning på livet for døende.
- Dagtilbud til demente hjemmeboende og for andre
- Revidere tjenestebeskrivelser og informasjonsfoldere
- Legemiddelgjennomgang i sykehjem, gjennomført et prosjekt på noen pasienter tidligere, planlegges oppstart i 2018 (driftstiltak nr. 009, økonomiplan 2018-2021)
- Styrke tilsynslegeressurs i sykehjem fra 2017, finansiert men ikke helt på plass
- Deltakelse i lederutviklingsprogram og andre tiltak for å styrke ledergruppen for framtidens omsorgstjenester
- Internkontroll og generelt kvalitetsarbeid, mye er gjort i 2017, men dette er en fortløpende prosess som aldri tar slutt
- Kompetansebygging, finansieres av tilskudd fra fylkesmannen i all hovedsak.

4.15 Konklusjon

Den faglige vurderingen er at Hemnes kommune har godt utbygde institusjonstjenester og er forholdsvis godt rustet med plasser med heldøgns tjenester. Hjemmetjenestene er kompetente og fleksible, og har et betydelig potensiale for å kunne tilpasse seg fremtidens nye krav. Ved satsing på utvikling av hjemmetjenester, forebygging, rehabilitering, aktivitet og moderne teknologi, vil Hemnes ha gode muligheter for å innfri innbyggernes behov for omsorgstjenester.

Det er imidlertid vanskelig å vite hva fremtidens pasienter trenger og forventer. Samfunnet er i endring, sentrale føringer endres og også kravet til kommunene. Vi blir stadig eldre og får mer kompliserte sykdommer, samtidig har vi bedre medisiner og behandlingsmetoder som gjør at vi kan ha et aktivt og rikt liv lenge. Vi har arbeidstakere som er over 70 år, om 10 år er de kanskje 80? Den voksende eldregruppen vil ikke bare være en utfordring, de kan også være en ressurs. Vi får stadig flere ressurskrevende brukere og antall pasienter med demenssykdom øker.

Sentrale myndigheter legger opp til at vi skal satse mer på samarbeid med frivillige. Erfaringen er at færre vil jobbe frivillig. De som er friske og arbeidsfør vil heller fortsette i lønnet arbeid. Det er heller ikke en selvfølge at pårørende stiller opp for sine i samme grad som tidligere. Det forventes at kommunen skal ta ansvar for mer enn tidligere. Gode tjenestebeskrivelser og informasjon vil være viktige bidrag for å snu denne trenden.

5.0 Skisse til vurdering av kommunens behov for og bruk av arealer

5.1 Gjennomgang av arealer

Hvis man skal ha en gjennomgang av arealer er det viktig å få et bilde av hvordan kostnadene i perioden har utviklet seg. Tabellen nedenfor viser hvordan kostnadene har utviklet seg fra 2013 til 2016:

Ansvar		Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Regnskap 2016
6030	SKOLER (173,202,222)	7 174 215	6 768 809	7 343 793	7 243 647
6031	BARNEHAGER (173,221)	1 754 975	1 840 263	1 632 475	1 837 021
6032	INSTITUSJONER (173,234, 261)	7 086 951	7 024 590	6 906 216	7 515 064
6033	ADMINISTRASJONSBYGG (130,173)	2 646 416	2 641 499	2 687 643	3 643 228
6035	EGNE BOLIGER (173,261,265)	-4 268 866	-4 840 650	-5 169 901	-5 425 692
6036	HELSE OG SOSIALBYGG (173,232,233)	1 314 125	1 135 442	1 100 918	1 019 397
6037	KOMMUNALE IDRETTSBYGG (173,381)	813 903	940 638	831 002	875 497
6038	KOMMUNALE KULTURBYGG (173,386)	724 213	355 768	509 395	444 381
	Totalt for alle ansvar	17 245 932	15 866 359	15 841 541	17 152 543

Vi ser at vi i dag ligger omtrent på samme nivå på ansvarene som vi var på i 2013. Det vil si at vi har tatt inn alle lønnsøkninger og nye behov over rammene i perioden. Ser vi prisutviklingen i prosent over årene 2013-2016 får vi følgende tabell:

Ansvar		Prisutvikling
6030	SKOLER (173,202,222)	1,0 %
6031	BARNEHAGER (173,221)	4,7 %
6032	INSTITUSJONER (173,234, 261)	6,0 %
6033	ADMINISTRASJONSBYGG (130,173)	37,7 %
6035	EGNE BOLIGER (173,261,265)	27,1 %
6036	HELSE OG SOSIALBYGG (173,232,233)	-22,4 %
6037	KOMMUNALE IDRETTSBYGG (173,381)	7,6 %
6038	KOMMUNALE KULTURBYGG (173,386)	-38,6 %
	Totalt for alle ansvar	-0,5 %

Vi har således hatt en nedgang i kostnader på byggene på -0,5 % fra 2013 til 2016. Vi har i samme periode hatt en økning i konsumprisindeksen på 10,5 % jmf. SSB. Dette betyr at enten må effektiviseringen ha økt med minimum 11 % i perioden, ellers utfører vi mindre vedlikehold i dag enn for 4 år siden. For å prøve å svare på dette har vi gått igjennom byggene med tanke på hvilket investerings/vedlikeholdsbehov byggene har i løpet av de neste 5 årene. Tiltakene som er foreslått omhandler bygningenes ytterskall samt uteområdene. Noen tiltak bør utføres tidlig i perioden for å unngå økte vedlikeholdskostnader.

Tiltak som er tatt med i den kommende økonomiplanen er heller ikke listet nedenfor.

5.2 Skoler	BTA m2
	Investeringskostnad
Hemnes s.skole	4599m2
Skolen har hatt et bra vedlikehold både innvendig og utvendig. Det som ligger av vedlikeholdsbehov ved Hemnes sentralskole er maling av fasader og vinduer (noen må byttes) vest og nordvegg. Betongvegg mot nord har en del avskalinger i forhold til for dårlig overdekning av armeringen i betongfasaden og på pilastere. Her er det nødvendig enten med betongrehabilitering eller at veggene lektes ut og kles med fasadeplater. Det er innen 3-5 år et behov for å få tekket takene på deler av skolen.	3 000 000kr
Korgen s.skole	6438m2
Når det gjelder ungdomsskoledelen ved Korgen sentralskole vil denne bli bygd opp igjen etter brann så denne delen vil fremstå som ny etter gjenoppbyggingen. I barneskoledelen så er det et behov for noe betongflikking av fasader samt maling av vindusfelter. Taket over barneskolen og SFO bør byttes i løpet av 3-5år. De asfalterte arealene i skolegården bør reasfalteres og trafikkøy utenfor skolen bør rehabiliteres.	2 500 000kr
Bleikvassli skole	1418m2
Skolen er ny for få år siden og den innehar ingen større investeringsbehov på vedlikeholdssiden. Her er det kun viktig å ivareta det kontinuerlige vedlikeholdsbehovet for å holde bygningsmassen vedlike.	
Finneidfjord skole	1077m2
Ved Finneidfjord skole er det behov for reasfaltering av utomhus areal på sør og vest side. Takrenner over inngangsparti bør ombygges. Det er behov for refuging av noen fuger mellom betongelementer. Plantekasser ved sykkelparkering bør fjernes/omarbeides pga lekkasjer.	700 000kr
Bjerka skole (616 + 477 m2)	1092m2
Ved Bjerka skole er det behov for beising av hele skolen. Dette gjelder fasader og vinduer. Det er behov for reasfaltering av parkeringsplass og deler av skolegården. Det må plasseres sluk ved parkeringsplass for ivaretagelse av overvann.	800 000kr

Total vedlikeholds/investeringskost de neste 5 årene bør ligge på ca. 7 000 000,-. Lekkasjer og lignende bør prioriteres først for å unngå ytterligere økninger i kostnadene fremover.

5.3 Barnehager	BTA m2
	Investeringskostnad
Bjerka barnehage (nye)	730m2
Barnehagen er ny for få år siden og den innehar ingen større investeringsbehov på vedlikeholdssiden. Her er det kun viktig å ivareta det kontinuerlige vedlikeholdsbehovet for å holde bygningsmassen vedlike.	
Bleikvassli b.hage	160m2
Ved Bleikvassli barnehage er det behov for grøfting av området utenfor inngjerdingen til barnehagen. Dette for å få drenert massene inne i barnehagen. Fasader og vinduer bør beises/males.	300 000kr
Finneidfjord b.hage	385m2
Barnehagen er ny og den innehar ingen større investeringsbehov på vedlikeholdssiden. Her er det kun viktig å ivareta det kontinuerlige vedlikeholdsbehovet for å holde bygningsmassen vedlike.	
Korgen b.hage	497m2
Ved Korgen barnehage er det behov for en arrondering av terrenget rundt barnehagen for å ivareta overflatevann inn mot sluk. Platt må renoveres. Tak på carport må rengjøres og impregneres. Byggene bør males. På det nedre bygget må det skiftes en del bordkledning pga. råteskader. Vinduer må skiftes i løpet av 3-5år	1 100 000kr
Tømmerheia b.hage	188m2
Ved Tømmerheia barnehage er det behov for en arrondering av terrenget rundt barnehagen for å ivareta overflatevann inn mot sluk. Sluker må senkes. Fasader og vinduer bør beises/males. Taket bør rengjøres og impregneres. Vindskibord må byttes pga råte. Ytterdør må byttes.	450 000kr
Hemnes b.hage	823m2
Hemnes barnehage består av to bygg hvor det ene bygget er totalrenovert og regnes som et nytt bygg. Byggene har hatt et godt vedlikehold og det er ingen spesielle behov for investering her.	

Total investerings og vedlikeholdskostnad for barnehagene i kommunen vil ligge på 1850 000,- de neste 5 årene. Kostnadene for barnehagene i Korgen kan unngås om man investerer i ny barnehage. 1 550 000,- kan i så måte tas ned

5.4 Institusjoner	BTA m2
	Investeringskostnad
Hemnesberget omsorgstjeneste	4155m2
Størstedelen av Hemnesberget omsorgstjeneste er bygget i senere tid og byggene hær fremtrer som godt vedlikeholdt og i god stand. På den gamle delen av bygget (somatisk avd) er det behov for rengjøring og impregnering av taket. Ved denne er avdelingen er det et eget investeringstiltak som ivaretar noe av rehabiliteringsbehovet som er ved avdelingen.	350 000kr
Korgen omsorgstjeneste	5935m2
Størstedelen av Korgen omsorgstjeneste er bygget i senere tid og byggene hær fremtrer som godt vedlikeholdt og i god stand. Det er behov for fasaderehabilitering av den eldste delen ved inngangsparti hvor det er en del betongavskaling. Dette er hensiktsmessig å få kledt med fasadeplater. På Aspmoen 42(barneavlastningen)bør fasadene og vinduene males og takene bør rengjøres og impregneres.	1 100 000kr
Nystua	435m2
På Nystua som er en demensavdeling må fasader og vinduer males/beises. Taket må rengjøres og impregneres.	450 000kr
Hjelpemiddellager	63m2
Generelt løpende vedlikeholdsbehov.	

Totalt investerings og vedlikeholdsbehov ved institusjonene kommer på 1 900 000,- i tillegg til de fremlagte drifts og investeringstiltakene som er fremlagt i forbindelse med økonomiplanen.

5.5 Administrasjonsbygg	BTA m2
	Investeringskostnad
Rådhus	5423m2
Rådhuset er oppdelt i en gammel og en ny del. Den nyeste delen av rådhuset som er kledt med tegl har behov for en impregnering av tegl fasadene. Den gamle delen har hatt en delvis fasaderehabilitering. Her er det behov for å få skiftet vinduene og renovert fasadene der hvor dette ikke er utført. Tar også med at store arealer innvendig i bygget mangler godkjent ventilasjon i dag (ikke tatt med i kostnadsoppstillingen). Det ligger en del tiltak i investeringsplanen på rådhuset.	3 500 000kr
Driftssentral Korgen	1518m2
Taket over kontorfløy må tekkes med ny takpapp.	400 000kr
Driftssentral Hemnesberget	664m2
Arrondering og reasfaltering av utomhus arealer. Her ligger det en del forslag til tiltak på investeringsplanen	350 000

Totalt investerings og vedlikeholdsbehov vil de neste årene ligge på 4 250 000,- i tillegg til de fremlagte drifts og investeringstiltakene som er fremlagt i forbindelse med økonomiplanen.

5.6 Egne boliger	BTA m2
	Investeringskostnad
Eldreboliger	1360m2
Når det gjelder denne bygningsmassen så er det behov for oppgradering av takene og fasadene på Hemnes(8leiligheter). Her er det også behov for å få rehabilitert leilighetene innvendig da disse er fra byggeår. På Finneidfjord og Bjerka er det behov for rehabilitering av balkonger og rengjøring/reparasjon/impregnering at takene (seks leiligheter). I Bleikvasslia bør det rehabiliteres 3 stk leiligheter innvendig. Her er tatt med kostnader for innvendig rehabilitering av leiligheter på Hemnes og i Bleikvassli på grunn av tilstanden på disse.	5 500 000kr
Kirkeveien omsorgsboliger	970m2
Boligene har hatt et generelt bra vedlikehold. Det er behov for rengjøring/impregnering av takene samt maling/beising av fasader. Deler av bygget er nytt.	600 000kr
Aspmoen 20	783m2
Bygget er meget slitt og har hatt manglende vedlikehold. En må påregne en totalrenovering av bygget utvendig og innvendig.	7 800 000kr

For egne boliger ligger det et investerings og vedlikeholdsbehov på 13 900 000,-. Det er ingen av disse tiltakene man har tatt med som investerings- eller driftstiltak ifbm med økonomiplanarbeidet.

5.7 Helse -og sosialbygg	BTA m2
Korgen helsesenter	1235m2
Bygget er bygget i tegl og en bør vurdere en impregnering av fasadene. Det ligger inne en del investeringstiltak i forhold til dette bygget.	
Hemnesberget helsesenter	730m2
Bygget fremstår som godt vedlikeholdt. Ingen kjente investeringsbehov.	

Det ligger inne noen tiltak i økonomiplanen i forbindelse med Korgen helsesenter, og de er ikke tatt med her. Ellers ingen kjente investeringsbehov.

5.8 Idrettsbygg	BTA m2
Allak idrettshall	1625m2
Det ligger inne forslag til investeringstiltak på takrenovering på dette bygget. Ingen kjente andre investeringsbehov.	
Basseng Hemnesberget	800m2
Ingen kjente investeringsbehov	
Basseng Korgen	832m2
Ingen kjente investeringsbehov	
Basseng Bleikvasslia	459m2
Det ligger inne forslag til investeringstiltak på dette bassenget.	

Ingen kjente tiltak ut over de som allerede er foreslått i økonomiplanen.

5.9 Kulturbygg	BTA m2
Allak samfunnshus	927,5m2
Det ligger inne forslag til investeringstiltak på takrenovering på dette bygget. Ingen kjente andre investeringsbehov.	
Korgen samfunnshus	1625m2
Det er behov for en delvis reasfaltering rundt bygget for å oppnå fall fra bygget. Det bør settes ned en ekstra kum for ivaretagelse av overvann. Deler av taket må vaskes.	450 000
Bleikvassli u.klubb	158m2
Ingen kjente investeringsbehov	
Korgen u.klubb	167m2
Ingen kjente investeringsbehov	
Korgen bibliotek	380m2
Ingen kjente investeringsbehov	
Hemnes u.klubb	367m2
Det er behov for rehabilitering av sørvegg og østvegg på bygget.	1 000 000kr
Hemnes bibliotek	144m2
Ingen kjente investeringsbehov	
Finneidfjord u.klubb	
Dette bygget eies ikke av Hemnes kommune	

Totalt investerings og vedlikeholdsbehov vil ligge på 1 450 000,- for å lukke behovene her.

5.10 Industri/Utleiebygg/kai	BTA m2
Olsenhågen	718m2
Arrondering og asfaltering av utomhusarealer. Tekking av taket og utskifting av takvinduene på hele bygget	2 000 000kr
Fjordgløtt internatbygg	323m2
Fasader inkludert vinduer må rehabiliteres. Det må påregnes totalrenovering av de innvendige arealene.	2 500 000kr
Korgen fysikalske	185m2
Ingen kjente investeringsbehov	
Hemnes fysikalske	90m2
Ingen kjente investeringsbehov	
NAV (Rådhuset)	379m2
Ingen kjente investeringsbehov	
Norsk folkehjelp og andre	215m2
Ingen kjente investeringsbehov	
Menighetskontoret	248m2
Ingen kjente investeringsbehov	
Industrikai Hemnes	
Betongrehabilitering av kai og kaifundamenter.	10 000 000kr

Under dette ansvaret vil det være behov for store investeringer fremover, hvor betongrehabilitering av kai og kaifundamenter på industrikai Hemnesberget alene vil kreve 10 000 000 kroner. Med

Olsenhågen på 2 000 000,- og internatbygget på 2 500 000 i tillegg blir dette det området med størst behov for rehabilitering/investering og vedlikehold de neste årene.

Vi ser ut fra dette at behovet for vedlikehold og at disse avvikene skal lukkes uten økning i rammene at det blir meget vanskelig framover. Det er behov for å gå igjennom kommunens arealer, kvitte seg med det som er mest kostnadskrevende og kanskje rette investeringene mot nye bygninger som vil kreve mindre vedlikehold/investeringer og driftskostnader i tiden fremover.

Sammenfatter vi disse behovene i en tabell, vil behovene per ansvar se ut som følger:

Ansvar		Behov for Inv./vedl.
6030	SKOLER (173,202,222)	7 000 000
6031	BARNEHAGER (173,221)	1 850 000
6032	INSTITUSJONER (173,234, 261)	1 900 000
6033	ADMINISTRASJONSBYGG (130,173)	4 200 000
6035	EGNE BOLIGER (173,261,265)	13 900 000
6036	HELSE OG SOSIALBYGG (173,232,233)	0
6037	KOMMUNALE IDRETTSBYGG (173,381)	0
6038	KOMMUNALE KULTURBYGG (173,386)	1 450 000
6040	INDUSTRI / UTLEIEBYGG / KAI (173,325)	14 500 000
	Totalt for alle ansvar	44 800 000

Dette er altså tiltak som bør gjøres de nærmeste 5 årene i tillegg til de tiltakene som allerede er bakt inn i både drift og investeringsbudsjett i den kommende økonomiplanen. Det bør gås igjennom alle byggene til kommunen og se på mulighet til å kunne erstatte areal med mer formålstjenlig areal slik at den totale bygningsmassen kan reduseres. Bygningene bør således fordeles og rangeres etter følgende parameter:

1. Behov
 - a. Kartlegge hvilket behov for arealer kommunen har
 - b. Har vi areal i dag som kan tilfredsstille behov vi har
 - c. Har vi areal i dag som ikke kan nyttes til noen av arealbehovene vi har
2. Inntjening
 - a. Hvilket inntekspotensial har arealene
 - b. Blir arealenes inntektsmuligheter utnyttet fullt ut
3. Fremtidig vedlikeholdsbehov
 - a. Kartlegge utgiftssidene framover for å kunne lage en strategi for salg, erverv og bygging av arealer etter økonomiske parameter

Tekniske tjenester ser for seg at en gjennomgang av kommunens arealer med tanke på å redusere kommunens areal er den eneste måten å kunne oppnå høyere innsats/ressursbruk på de gjenværende arealene. Rammene holdes stabile gjennom økonomiplanen og kommunens tap av kraftinntekter gjør det ikke lettere å få økt disse rammene. En varig reduksjon i kostnadene for arealene kan gjøres ved å fornye arealene, eller å redusere antall m2. Nyere bygg er billigere å både drifte og vedlikeholde enn om man sitter på gamle bygg. I tillegg vil nyere bygg være mer

formålstjenlig og mer arealeffektive enn gamle bygg, noe som igjen gjør at man klarer seg med mindre antall m2 enn man må ha i et bygg som ikke er bygd etter dagens standarder.

Det er viktig at man gjennom kommende økonomiplan går igjennom arealene kritisk og vurderer om man skal avhende og erverve nyere arealer for å kunne ta ned driftskostnadene av arealene varig. Nybygg vil også være et tiltak som vil dra ned driftskostnadene under forutsetning av at man kan avhende andre arealer. Dette temaet bør være en del av den planlagte gjennomgangen mellom politiske utvalgsledere og administrasjonen

6.0 Skisse til strategisk plan for digitalisering av kommunale tjenester

6.1 Mandat

Mandatet til utarbeidelsen av dokumentet ligger i KST-sak 32/17 «Utredninger» hvor det bes om «Skisse til strategisk plan for digitalisering av kommunale tjenester», og i «Mål og rammer 2018-2021»; hvor følgende punkter knytter seg til digitalisering og bruk av teknologi:

«6. Kommunen skal ta i bruk ny teknologi som løser lovpålagte arbeidsoppgaver med mindre ressursinnsats men med tilfredsstillende kvalitet. Teknologiske løsninger som gir størst årlig reduksjon i driftsutgifter skal prioriteres.

10. Investeringsprosjekt som gir størst årlig reduksjon i driftsutgiftene skal prioriteres ved rullering av økonomiplanen.

12. Driftstiltak som opprettholder tilfredsstillende kvalitet på tjenester med mindre ressursbruk prioriteres

15. Kommunen skal prioritere tiltak innen omsorg som er fleksible og gir muligheten for å bo så lenge som mulig i eget hjem, samarbeid med frivillig sektor blir viktig fremover. Kommunen skal satse på moderne teknologi i omsorgstjenesten.»

Overordnet følger behovet for en digitaliseringsstrategi av samfunnsutviklingen. St. meld. 27 (2015-2016) «Digital agenda for Norge - IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet» gir retning for digital satsing i offentlige virksomheter. Derav følger «Digitaliseringsstrategi i offentlig sektor» (Difi, 2017), «Digitaliseringsstrategi for kommuner og fylkeskommuner 2017-2020» (KS, 2017) og digitaliseringsrundskrivet fra KMD (som nytt av året også gjelder for kommuner og fylkeskommuner). Til sammen gir disse en rekke pålegg og retning for kommunenes drift. Mange av beskrivelsene og målsetningene i Hemnes kommunes strategi er basert på disse dokumentene.

Det følger av kommunestyrets vedtak at Hemnes kommune skal benytte digitalisering for effektivisering, økonomisk balanse og en enklere hverdag for innbyggerne.

6.1.1 Innledning

Oppbygningen av Hemnes kommunes digitaliseringsstrategi er basert på KS' anbefalte malverk og tankegang. KS har i høst vedtatt «*Digitaliseringsstrategi for kommuner og fylkeskommuner 2017-2020*», som erstatter tidligere strategi. Det foreligger også et malverk som bistand til å planlegge på et mer detaljert nivå pr. sektor og på tvers av sektorer.

Hemnes kommune har derfor valgt å jobbe tre-delt med planer for digitalisering:

Del 1: Digitaliseringsstrategi for Hemnes kommune 2018-2021

Gir overordnet visjon, ambisjoner og retning. Denne delen besluttet av politisk nivå.

Del 2: Digitalisering av Hemnes kommune - Tverrgående og sektorielle satsingsområder

Operasjonaliserer Digitaliseringsstrategien ved å gi retning og satsing som må gjøres tverrgående eller av den enkelte sektor for å sikre at Hemnes kommune beveger seg i vedtatt retning. Denne delen inneholder også pålegg som den enkelte sektor får gjennom lov, forskrift og rundskriv. Denne delen utarbeides av Rådmannen (ved strategisk ledergruppe) og sikrer helhetlig gjennomføring av strategien.

Del 3: Digitalisering av Hemnes kommune - Årlige handlingsplaner

Utarbeides av Rådmannen (ved den enkelte enhet), og vil synliggjøre planlagte tiltak i den enkelte enhet det aktuelle året. Tiltak som krever finansiering vil synliggjøres i den årlige budsjettprosessen.

I denne skissen ligger et forslag til Del 1. Det foreligger også et eksempel på oppbygningen av Del 2.

6.2 Digitaliseringsstrategi for Hemnes kommune

Hemnes kommune skal gi brukerne et reelt digitalt førstevalg. Den digitale dialogen skal legge vekt på åpenhet og tilgjengelighet. Digitale verktøy skal bidra til høyere produktivitet og mer effektiv ressursbruk.

Digitaliseringsstrategien er Hemnes kommunes overordnede styringsdokument i digitaliseringen av kommunen. Strategien beskriver hvilke føringer og ambisjoner som skal legges til grunn for å nå målet om et reelt digitalt førstevalg, samt bedre og mer effektive tjenester. Hovedprioriteringene i Stortingsmelding - Digital Agenda legges til grunn:

- 1) Brukeren i sentrum
- 2) IKT er en vesentlig innsatsfaktor for innovasjon og produktivitet
- 3) Styrket digital kompetanse og deltakelse
- 4) Effektiv digitalisering av offentlig sektor
- 5) Godt personvern og god informasjonssikkerhet

Digitalisering er også et virkemiddel for å motvirke utfordringene som Hemnes kommune står overfor, samt å bygge oppunder mulighetene som Hemnes kommune har.

Hemnes kommune har ambisjon om å være en del av det digitale skiftet og strategien bygger på Hemnes kommunes visjon «Skaperglede mellom smul sjø og evig snø».

Skaperglede betyr i denne sammenhengen at vi skal bruke de mulighetene som IKT og digitalisering gir. Vi skal ligge i front² når det gjelder ambisjoner for digitalisering og vi tar i bruk nye løsninger til det beste for kommunens innbyggere – både som tjenestemottakere og skattebetalere.

Mellom smul sjø og evig snø betyr i denne sammenhengen at det digitale skiftet skal være for alle. Vi skal legge vekt på at alle gradvis skal kunne ta del i det digitale skiftet uavhengig av bosted, alder og arbeidsplass.³ Samtidig betyr det at vi skal utvikle kommunen basert på mulighetene som ligger natur, næringsvirksomhet og i plasseringen midt på Helgeland.

Utfordring

Innbyggere og næringsliv har stadig større forventninger til at de kan møte kommunen i digitale kanaler. De ønsker brukervennlige løsninger i møte med det offentlige, og de ansatte skal ha

² Dette betyr ikke at vi skal ligge i front når det gjelder å ta kost ved å utvikle nye løsninger, men heller ta i bruk gode løsninger fra andre, kommunale/statlige felleskomponenter og standardløsninger så langt det er mulig.

³ Men likevel innenfor de oppgaver som kommune har. Kommunen skal ikke overta oppgaver fra andre aktører eller påta seg oppgaver utover det som er lovpålagt og nødvendig.

velfungerende verktøy som effektiviserer og forenkler arbeidet. Mange interne arbeidsprosesser kan forenkles og effektiviseres ved å ta i bruk digitale løsninger.

Overordnede styringsdokumenter stiller krav og gir klare føringer. Teknologisk utvikling gir nye muligheter, men krever samtidig at organisasjonen har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse til å se mulighetene og å ta gode beslutninger.

Trusselbildene vi ser i dag viser at vi må ta den digitale sårbarheten på alvor. Her er systemsikkerhet og informasjonssikkerhet to nøkkelbegrep som vi ikke må glemme.

Dette er krevende, men spennende, utfordringer for folkevalgte, ansatte og innbyggere framover.

6.2.1 Brukeren i sentrum

Brukerne er vant med avanserte digitale løsninger og forventer at det offentlige leverer det samme. Hemnes kommunes tjenester skal oppleves som sammenhengende og helhetlige for innbyggere, næringsliv, frivillige, ansatte og folkevalgte. For å ivareta disse behovene må løsningene være fulldigitale og tilgjengelige. Dette innebærer samhandling på tvers av forvaltningsnivå og at vi ikke ber om informasjon på nytt der hvor det er mulig å gjenbruke informasjon. Løsningene må være universelt uformet, med et klart språk og de må være gjenkjennelige fra andre bransjer. Vi må sikre at personvernet ivaretas samtidig som løsningene tilfredsstiller kravene til innsyn i saker og prosesser.

Ambisjon:

- ⇒ Vi skal gi brukerne et reelt digitalt førstevalg.
- ⇒ Vi skal digitalisere tjenestene med utgangspunkt i brukernes behov.
- ⇒ Vi skal automatisere regelstyrte prosesser.
- ⇒ Vi skal sørge for at digitale løsninger følger kravene om universell utforming.
- ⇒ Vi skal kommunisere i et klart og tydelig språk og med en teknologi som er gjenkjennbar for brukerne.
- ⇒ Vi skal ha digitale løsninger som er døgnåpne.
- ⇒ Vi skal ha digitale løsninger som i størst mulig grad er basert på selvbetjening og digital veiledning.

6.2.2 IKT er en vesentlig innsatsfaktor for innovasjon og produktivitet

Det er politisk og administrativ ledelse, samt ansattes evne til å endre og utvikle organisasjonen, arbeidsprosesser og tjenester som skaper verdier. Digitalisering gjør det mulig å løse samfunnsutfordringer på nye måter og dermed skape gevinster. Digitalisering er derfor et virkemiddel for verdiskapning. Hemnes kommune har ambisjoner om å bruke teknologi til å løse pålagte arbeidsoppgaver effektivt, men til tilfredsstillende kvalitet. Til beste for innbyggerne både som tjenestemottakere og som skattebetalere.

Personer som vurderer jobb i kommunen forventer bruk av moderne verktøy og arbeidsprosesser.

Ambisjon:

- ⇒ Vi skal ta i bruk teknologi som bidrar til mer effektive tjenester.

- ⇒ Vi gjennom våre anskaffelser bidra til nyskapning og produktivitet.
- ⇒ Vi skal sørge for at brukerne får tilgang til åpne offentlige data og data om seg selv og sin sak.
- ⇒ Vi skal ta i bruk «big-data» til planlegging og styring av tjenester til det beste for brukeren og kommunen.
- ⇒ Vi skal ta i bruk velferdsteknologiske løsninger som gir brukerne bedre trygghet, bedre tjenestekvalitet og øke produktiviteten. Vi skal prioritere løsninger som gir innbyggerne anledning til å bo hjemme så lenge som mulig.
- ⇒ Vi skal ta i bruk skyløsninger, standardløsninger og felleskomponenter der hvor det er mulig.

6.2.3 Styrket digital kompetanse og deltakelse

I tråd med sentrale retningslinjer, skal digital kommunikasjon være hovedregelen når Hemnes kommune kommuniserer med innbyggere og næringsliv. Digital kommunikasjon og arbeidsflyt skal også være hovedregelen i interne arbeidsprosesser, og de ansatte må være forberedt på å løse oppgaver på nye måter for å møte innbyggernes krav og forventinger om effektive tjenester av høy kvalitet.

Teknologien gir nye muligheter både til kommunikasjon og deltakelse, men gjør samtidig at innbyggere og ansatte må forholde seg til en stadig mer digitalisert hverdag. Digital kompetanse er en forutsetning for å lykkes med digitaliseringen.

Ambisjon:

- ⇒ Vi skal legge til rette for digital kompetanse hos innbyggerne.
- ⇒ Vi skal ha ledere og ansatte med kompetanse til å innføre og bruke digitale verktøy og andre teknologiske løsninger som utvikler kommunens tjenestetilbud.
- ⇒ Vi skal ha ledere og nøkkelpersoner med strategisk IKT-kompetanse som ser framtidige muligheter og utfordringer i utviklingen og utnyttelsen av ny teknologi.
- ⇒ Vi skal fremstå som en attraktiv arbeidsgiver med god kompetanse på framtidsrettet arbeidsmetodikk.
- ⇒ Vi skal fortsette å jobbe for utvikling av infrastruktur i Hemnes kommune, slik at flere innbyggere gradvis får ta del i det digitale skiftet.
- ⇒ Vi skal ha ansatte med kompetanse til å se nye digitale muligheter og iverksette endringsprosesser som basert på tjenesteområdenes behov.
- ⇒ Vi skal ha ansatte med kompetanse til bruk av digitale løsninger, og e-læring skal være den primære opplæringsmetoden.

6.2.4 Effektiv digitalisering av offentlig sektor

Staten har en ambisjon om at offentlige tjenester skal oppleves som sammenhengende og helhetlige for brukere, uavhengig av hvilke offentlige virksomheter som tilbyr dem. Kommunene er forventet å legge felleskommunale rammeverk, løsninger og prinsipper til grunn og benytte felleskomponenter og standarder så langt det er mulig. Hemnes kommune slutter seg til dette og ønsker være i front når det gjelder ambisjon på digitalisering, men samtidig ta i bruk gode løsninger og vurderinger som gjøres av offentlig virksomhet i fellesskap. Hemnes kommune skal være en del av KS' nettverk for utvikling av felles løsninger, enhetlig metodikk og delingskultur. Kommunen skal legge til rette for digital infrastruktur for innbyggerne der hvor det er mulig.

Ambisjon:

- ⇒ Vi skal optimalisere og digitalisere arbeidsprosessene slik at de utføres på en mest mulig effektiv måte – gjerne automatisk.
- ⇒ Vi skal etablere dokumentfangst og sikker arkivhåndtering ved implementering av nye digitale løsninger og tjenester.
- ⇒ Vi skal sikre de ansatte tilgang til relevante digitale arbeidsprosesser og styringsdata fra prosessene.
- ⇒ Vi skal jobbe for intern og ekstern digital arbeidsflyt som gir brukerne enkel og sikker tilgang til relevant dokumentasjon.
- ⇒ Vi skal ha IKT-systemer som er knyttet til relevante arbeidsprosesser, og antallet systemer skal reduseres ved bruk av mer integrerte løsninger.
- ⇒ Vi skal ta i bruk løsninger som på sikt sikrer balanserte budsjetter og tilfredsstillende kvalitet på tjenestene.

6.2.5 Godt personvern og god informasjonssikkerhet

Informasjonssikkerhet og personvern på alle områder er en forutsetning for tillit til digitale løsninger. Når kommunikasjonen blir digital, har kommunen et stort ansvar for å ivareta den enkeltes rettighet både til sikkerhet for og innsyn i opplysninger om seg selv. Kommunen er også gjennom ulike lover og regler pålagt et høyt sikkerhetsnivå for personopplysninger.

Ambisjon:

- ⇒ Vi skal alltid gjennomføre risiko og sårbarhetsanalyser for nye digitale tjenester.
- ⇒ Vi skal være sikre på at riktig informasjon er tilgjengelig for rett person.
- ⇒ Vi skal ha løsninger for sikker pålogging for innbyggere og næringsliv.
- ⇒ Vi skal ha etablerte internkontrollrutiner for personopplysninger.
- ⇒ Vi skal bruke de statlige felleskomponentene så langt det er mulig.
- ⇒ Vi skal ha en helhetlig dokument- og arkivforvaltning og sikre at vi følger lover og pålegg om offentlighet, meroffentlighet og taushetsplikt.